

REVERENDIS-
SIMI DOMINI DOMINI
Thomæ de Vio, Caietani, Cardinalis
Sancti Xisti, in quatuor Euangelia
ad Græcorum codicum verita-
tē castigata, ad sensum quē
vocant literalem Com-
mētarij: cum indici-
bus amplissimis.

Omnia accuratiori cura q̄ antea excusa.

PRINCIPIVM EI FIDEI.

PINIS IN CHARITATE.

PARISIIS.

*Apud Hieronymum & Dionysium de Marneſ Fratres, ad
inſigne Pelicani, via ad illud Iacobum.*

1546.

CLEMENTI VII. PONT.

Max. Thomas de Vio Caieta-
nus, Cardinalis Sancti Xi-
sti, felicitatem.

Romane riane pater beatissime quannis
& rerum omnium direptione & personali
captiuitate fuerim, magnitudo tamē ocy inde
subsecuta in propria patria, uniuersa tem-
perauit. Septem siquidem supra uiginti mē-
ses integros priuatam Caiete uitam ducens, commentarios in
nouum testamentum quos in characterā (duobus dantaxat Mat-
thæi capitibus prius expositis) perfecit. Fuit autem intentio
mea sensum literalem tantummodo prosequi. Et quoniā Acta
Apostolorum euangelicam historiam secundum rerum ge-
starum ordinem immediate sequuntur, idcirco uolumen hoc
(beatitudini tue dicatum) commentariorum nestrorum in
quatuor euangelistas, comprehendit etiam Acta Apostolo-
rum: ut uniuersa historia noui testamēti simul habeatur. Qua-
liacunque aut hęc scripta sint, apostolatus tui iudicio subicio:
quemadmodum & mea reliqua. nihil enim in Christi ecclesia
tutum est quod apostolicę sedis doctrine non quadrat. Susci-
piat igitur benigne beatitudo tua fructum inuite simulque
ociose tam diuturnę meę absentię: & felix ualeat.

THOMÆ

DE VIO CAIETANI CAR- dinalis sancti Xisti, in nouum testamen- tum iuxta sensum literalem commen- tarij. Et primo in Euangelium se- cundum Matthæum.

Ostquam diuina fauente gratia ex-
posuimus psalterium ad literam, in-
tendimus multorū precibus ad quie-
scentes, nouum testamētum etiam ad
literam exponere. Et inchoando à
Matthæo, titulū eius qui apud Græ-
cos habetur (quem dicitur Matthæus
ipse apposuisse) notandum duximus:
scilicet, Euangelium secundum Mat-
thæum. ¶ Euangelium Græcè, signi-
ficat Latinè bonam nunciationem. Et verè historia hæc dicitur
nunciatio: quia nunciij officio fungitur. Nec Matthæus autho-
rem se, sed nuncium ausus est significare. In quo officio impli-
citè continetur quòd est dei nuncius: dum non explicatur à quo
iniuneta est hæc nunciatio. Et hinc authoritas operis magnifi-
catur: dum nō ab homine, sed à deo nuncius venit. Et propter
ea non dicit euangelium Matthæi, sed secundum Matthæum,
ne nunciatio à Matthæo procedere significetur, sed nunciatio à
deo prout per Matthæum executioni demandata est significetur.
¶ Nunciatio autem hæc bona dicitur, tanquam sola sit bo-
na. Et verè sic est, tum ex parte rei nunciatæ: quoniam sola nū-
ciat vera bona, felicitatem integram continentia. Tum ex parte
eorum quibus nunciatur: quia sola est bona omnibus homini-
bus, cuiuscunque sexus, cōditionis gradus. Tum ex parte modi:
quia sola optimo modo absq; triciis, clarè (vt ab omniaibus possit
intelligi) annunciat.

ta, siue signa siue non signa, siue in conspectu discipulorum siue non. *Quæ si scribantur per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse.* Superfluit posse. & legendum est. *Capturum qui scribendi sunt, pro scribendi forent, libros.* Non dicit nec ipsum arbitror mūdū capturū illa facta si scribēda essent, sed *libros qui scribendi forent:* ut intelligamus quod nō de ipsis factis à Iesu, sed de libris arbitratur quod mundus nō caperet. Ut intelligamus quod de innumera multitudine librorum conficiendorum si per singula scriberentur facta Iesu, loquitur: & percipiamus hyperbolica figura non latenter sed manifeste ipsum uti, non in persona ecclesie sed in persona ppria. ¶ Apparet enim manifesta hyperbole, dicendū quod si scriberentur mundus non caperet. constat namque quod si scribuntur in mūdo scribuntur. Sed sicut describentes maximam velocitatem dicimus *velociorem aquilis aut vento,* & describentes maximam albedinem dicimus *albiorem niue,* & similia: ita Ioannes significat maxima multitudinem factorum à Iesu ex hoc quod si sigillatim scriberentur, mundus nō caperet *libros continentes tot facta.* Et sicut non mentitur nec falsum dicit dicens *velociorem aquilis aut vento, candidiorem niue* & huiusmodi (quia intelliguntur hæc hyperbolice dicta: & non ad fallendum, sed ad significandum magnam velocitatem, vel magnum candorem, &c.) ita nihil mendacij nihil falsi dic arbitratur Ioannes: quoniam hyperbolice se manifestat loqui ad significandum innumerabilem multitudinem factorum Iesu. *Cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. Caietæ die. 16. Maij. 1528.*

Commentariorum Thomæ de Vio Caietani Cardinalis
sancti Xisti in euangelium secundum Ioannem Finis.

1546.

